

قانون کاتسا (CAATSA)

لایحه "مقابله با اقدامات بی‌ثبات‌کننده ایران"^۱ در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ توسط باب کورکر، رییس کمیته روابط خارجی سنا در ۲۳ مارس سال ۲۰۱۷ به صحن علنی معرفی شد و روز ۱۵ ژوئن با ۹۸ رای موافق و دو رای مخالف به تصویب رسید.

مبنای این لایحه تحریم‌های جدید کمیته روابط خارجی سنا در رابطه با برنامه موشک‌های بالستیک و به اتهام حمایت از اقدامات تروریستی بین‌المللی و نقض حقوق بشر از سوی ایران بود. از آنجا که ایران به تعهدات خود در توافق هسته‌ای عمل کرده بود، سنا به دنبال راه دیگری برای تحریم ایران، لایحه قانون مقابله با اقدامات بی‌ثبات‌کننده ایران را ارائه کرد. تصمیم‌گیری درباره این لایحه تحریمی به علت حملات تروریستی ۱۷ خرداد ۱۳۹۶ در تهران با ۱۷ شهید و ۵۴ زخمی، با کمی تأخیر مواجه شد اما در نهایت طرح جدید با عنوان "قانون مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم‌ها"^۲ (کاتسا) به دلیل تغییرات ایجاد شده و اضافه نمودن تحریم‌هایی علیه کره شمالی و روسیه مجدداً در سنا به رای گذاشته شد و ۲ اوت سال ۲۰۱۷ توسط رئیس‌جمهور وقت آمریکا امضا شد.

لازم به ذکر است که پیش از تصویب قانون کاتسا، تحریم‌هایی طی فرامین اجرایی ۱۳۳۸۲۳ (سال ۲۰۰۵)، ۱۳۲۲۴۴ (سال ۲۰۰۱) و ۱۳۰۹۴ (سال ۱۹۹۸) و سایر فرامین اجرایی یا قوانین در خصوص گسترش سلاح‌های کشتار جمعی و تسلیحاتی و حامیان آنها، به منظور مسدود کردن اموال اشخاص مرتبط تعیین شده بود.

به موجب این لایحه وزارت‌خانه‌های امور خارجه، دفاع، خزانه‌داری و رییس اطلاعات ملی آمریکا موظف می‌شوند تا ۱۸۰ روز پس از تصویب لایحه و پس از آن هر دو سال یک بار یک استراتژی برای جلوگیری از انجام اقدامات نامتناسب توسط ایران که آمریکا و متحدان کلیدی‌اش را در خاورمیانه، شمال آفریقا و فراتر از آن را تهدید می‌کند، اتخاذ کنند.

این قانون در تاریخ ۳۱ اکتبر ۲۰۱۷ (۹ آبان ۱۳۹۶) اجرایی شد و وزارت خزانه‌داری آمریکا در این روز به تمامی عوامل و وابستگان سپاه، تگ تحریمی SDGT^۵ مربوط به گروه‌های تروریستی یا حامیان آن را اضافه کرد. دلیل این کار این است که براساس قانون کاتسا از این پس سپاه و وابستگانش صرفاً به‌عنوان گروه حامی تروریسم یا فعال

^۱Countering Iran's Destabilizing Activities Act

^۲Countering America's Adversaries through Sanctions Act (CAATSA)

^۳ این فرمان به منظور محدود نمودن فعالیت‌های موشکی بوده ولی به علت تشدید موضوع هسته‌ای و قطعنامه‌های شورای امنیت بانک‌های ایران تحریم و دارایی آنها مسدود شد.

^۴ بر اساس این فرمان اجرایی (مربوط به القاعده و حمایت از تروریسم) در سال ۲۰۰۷ بانک صادرات و شعبات خارجی آن به دلیل حمایت از حزب الله و سپاه قدس تحریم و دارایی‌شان مسدود گردید.

^۵Specially Designated Global Terrorist

در برنامه موشکی ایران در لیست تحریم نیستند، بلکه سپاه و وابستگانش خود مانند گروه‌های تروریستی که ذیل دستور اجرایی ۱۳۲۲۴ تحریم شده‌اند در لیست تحریم قرار می‌گیرند که هرگونه رابطه به هر نحوی و با هر قصدی با آنها می‌تواند باعث قرار گرفتن در لیست تحریم شود.

مهم‌ترین کار این تحریم این است که به همه هشدار می‌دهد که مواظب باشند و با این نهادها و اشخاص تازه در لیست رفته همکاری نکنند چرا که در نتیجه آن، مشمول تحریم‌های سخت می‌شوند. این تفاوت اصلی کاتسا با تحریم‌های قبلی و عامل اهمیت برجسته SDGT است. در واقع دایره بسیار گسترده‌ای از افراد و نهادها شامل این تحریم می‌شوند و شرایط سختگیرانه تحریم‌های ثانویه بانکی نیز بر تمامی کسانی که تگ تحریمی SDGT دریافت می‌کنند اعمال می‌شود.

قسمت اول قانون کاتسا که مربوط به تحریم‌های تعیین شده علیه ایران است^۶، دارای چهار بخش تحریمی است که عبارتند از:

۱- مساله موشکی: در این قانون، از وزارت خزانه‌داری خواسته شده است اعمال تحریم‌های مندرج در دستور اجرایی ۱۳۳۸۲ در مورد افراد و نهادهای درگیر در اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی (شامل سلاح‌های میکروبی، شیمیایی و هسته‌ای) و سیستم‌های حمل آن ادامه پیدا کند. علاوه بر این تحریم‌های ایران را گسترش داده و تمام برنامه‌های ایران در زمینه موشک‌های بالستیک و هرنوع برنامه دیگر برای تولید سیستم‌های حمل سلاح‌های کشتار جمعی را هدف قرار داده، تمام افراد حقیقی و حقوقی که به نحوی با این برنامه‌ها ارتباط داشته باشند، یا به‌عنوان پوششی برای آن عمل کنند را شامل تحریم می‌داند.

۲- تحریم‌های مرتبط با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (IRGC): در این بخش از دولت آمریکا خواسته شده است تا ۹۰ روز پس از تصویب قانون، سپاه پاسداران، عوامل و تمام وابستگان حقوقی و حقیقی آن را مشمول تحریم‌های مشخص شده در دستور اجرایی ۱۳۲۲۴ کند. این دستور اجرایی مربوط به شناسایی و تحریم سازمان‌های تروریستی است که از سال ۲۰۰۱ صادر شده است. براساس این دستور اجرایی افراد حقیقی و حقوقی که به‌عنوان سازمان تروریستی شناسایی می‌شوند علاوه بر آنکه خودشان هدف تحریم‌های مندرج در قانون حالت فوق‌العاده می‌شوند، تمامی کسانی که به‌عنوان حامی آنها شناسایی شوند نیز مشمول همین تحریم‌ها قرار می‌گیرند و همه آنها در لیست تحریم‌های آمریکا SDN قرار خواهند گرفت. حامیان دایره وسیعی از فعالیت‌ها را شامل می‌شود و هر نوع ارتباط را دربرمی‌گیرد.

۳- حقوق بشر: قانون کاتسا در این بخش هدف‌گذاری خود را حمایت از افرادی در داخل ایران قرار داده است که علیه مفسد مقامات دولتی یا در زمینه آزادی‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و مذهبی فعالیت می‌کنند.

^۶ بخش دوم مربوط به روسیه و بخش سوم در خصوص تحریم‌های کره شمالی است.

^۷ Iranian Revolutionary Guard Corps

طبق این بخش هرگونه اقدام علیه افشاگری یا تلاش برای ترویج و آزادی مذاهب مختلف شامل تحریم شده است.

۴- تحریم تسلیحاتی: براساس این بخش افراد و نهادهای درگیر در هر فعالیت تسلیحاتی ایران شامل تامین، فروش و حمل و نقل مستقیم یا غیرمستقیم تانک‌های جنگی، وسایل نقلیه زرهی رزمی، سیستم‌های کالیبر توپخانه بزرگ، هواپیماهای جنگی، هلی‌کوپترهای تهاجمی، کشتی‌های جنگی، موشک یا سیستم‌های موشکی و سایر سلاح‌های متعارف براساس فصل هفت منشور سازمان ملل از و به مقصد ایران و افراد و نهادهای فراهم‌کننده خدمات مالی، کالا، تکنولوژی، حمل و نقل و تامین در حمایت از افراد درگیر در تولید سلاح‌های متعارف شرح داده شده، شامل تحریم می‌شوند.

در قسمت پایانی بخش مربوط به ایران در قانون کاتسا، به شهروندان آمریکایی بازداشت‌شده به وسیله ایران پرداخته شده و از دولت آمریکا خواسته شده تا ظرف ۱۸۰ روز پس از تصویب قانون، گزارشی از افراد بازداشت شده و تلاش‌های دولت آمریکا برای آزادی آنان به کنگره ارائه کند.

مجازات‌های تعیین شده در قانون کاتسا:

- توقیف دارایی‌ها: رئیس جمهوری باید مطابق با قانون اختیارات اقتصادی در شرایط اضطراری بین‌المللی^۸، همه نقل و انتقالات دارایی‌ها و سودهای حاصل از این دارایی‌ها را که به هر شخص تحریم شده تعلق دارد متوقف کند، البته اگر چنین سودها یا دارایی‌هایی در ایالات متحده باشد یا به ایالات متحده بیاید یا در مالکیت یا کنترل شخصیتی آمریکایی قرار داشته باشد یا قرار بگیرد.
- ممنوعیت تردد در آمریکا و اخراج از خاک این کشور: وزارت خارجه باید از اعطای روادید به شخص تحریم شده امتناع کند و وزارت امنیت داخلی نباید وی را به ایالات متحده راه دهد.

طبق بررسی تحریم‌های صورت گرفته و تاثیر آنها بر روی بخش‌های مختلف^۹، بیشترین اثرگذاری تحریم‌های آمریکا و اتحادیه اروپا در بخش انرژی بوده و تحریم‌های شورای امنیت در بخش هسته‌ای و موشکی بیشترین تاثیرات را به همراه داشته است.

^۸International Emergency Economic Powers Act (IEEPA)

^۹ بخش انرژی- مالی و بانکی- هسته‌ای و موشکی - مسافرت- دارایی‌ها- تجارت و تسلیحات

تهیه و تنظیم: مریم ربیع گیلانی

منابع:

- گونه‌شناسی تحریم‌های بین‌المللی اعمال شده علیه جمهوری اسلامی ایران - احسان یاری، دانش رضایی و محمدحسن غلامی - فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست و ششم، شماره نود و نه، پاییز ۱۳۹۸
- بایسته‌های حقوقی نظام تحریم ایالات متحده؛ تحریم‌های ایران - دکتر سید حسین سادات میدانی، مهدی خلیلی طرقله
- بازخوانی تحریم‌های ناعادلانه: ویژگی‌ها، اهداف و اقدامات - داوود منظور و منوچهر مصطفی پور - فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی - ویژه‌نامه کارنامه اقتصادی دولت - سال یکم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۲
- <https://home.treasury.gov/>
- <https://farhikhtegandaily.com/>
- <https://www.iribnews.ir/>